

Samen aan de slag met groente en fruit op het kinderdagverblijf

Gertrude G. Zeinstra & Saskia Meijboom - WFBR

Juni 2022

Samen aan de slag met groente en fruit op het kinderdagverblijf

Report 2293, Final

Information and/or data as presented in these slides are part of project 6239193300, commissioned and financed by Gemeente Wageningen, and shall be treated as public. These slides are available at <https://doi.org/10.18174/570916> and were reviewed by Sandra van der Haar and authorized by Annelies Dijk. The research that is documented in this report was conducted in an objective way by researchers who act impartial with respect to the client(s) and sponsor(s).

All copyrights reserved under the license All rights reserved. Citation name: WFBR report 2293, Samen aan de slag met groente en fruit op het kinderdagverblijf.

This research project has been carried out by Wageningen Food & Biobased Research (WFBR), which is part of Wageningen University & Research.

PO box 17, 6700 AA Wageningen, The Netherlands, T + 31 (0)317 48 00 84, E info.wfbr@wur.nl, www.wur.eu/wfbr.

Aanleiding

- Eetpatroon NL kinderen niet optimaal
- Groente & fruit zijn gezond,
maar worden te weinig gegeten

- Kinderen belangrijk: jong geleerd is oud gedaan
- Kinderdagverblijf een ideale setting
- We weten steeds beter hoe consumptie te stimuleren,
maar nog weinig praktische methoden beschikbaar

Projectdoel

Centrale vraag: Hoe kunnen we de groente- en fruitinname van 1 tot 4 jarigen via kinderdagverblijven verhogen?

Doel: Veelbelovende methoden verzamelen en testen op kinderdagverblijven om jonge kinderen te stimuleren meer groente en fruit te eten

Focus op haalbaarheid & toepassing in praktijk

Aanpak project: fase 1 en fase 2

Fase 1:

- Inventarisatie bestaande methoden/ materialen (praktijk) en effectieve strategieën (literatuur)
- Vragenlijst PM-ers over wat zou passen in praktijk
- Keuze: Welke methoden testen in dit project?

Fase 2:

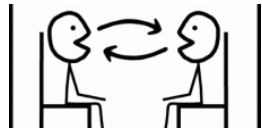
- Uittesten van deze methoden via onderzoek
- Ontwikkeling toolbox/brochure met aanbevelingen

Fase 1

Fase 1: interviews en vragenlijst

Interview PM-er
op 5 KDV's

Hoe zijn KDV's bezig met groente
en fruit op het KDV?

Literatuuronderzoek: onderzochte
strategieën bij jonge kinderen

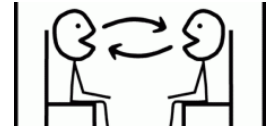
Online vragenlijst
PM-ers

Welke strategieën lijken geschikt
en effectief voor op het KDV?

Resultaten interviews fase 1

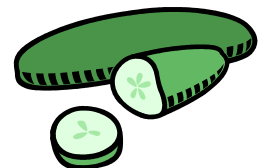
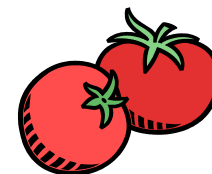
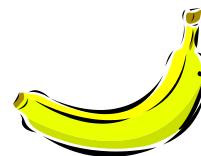
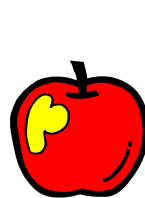
Eetmomenten & routines G&F

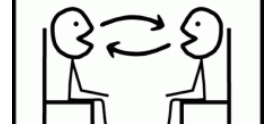
- ~ 2 G&F eetmomenten/dag; Portie tot   stuks
- Vaste eetmomenten (in beleid)
- PM-ers eten mee (2x zelf meenemen)
- Op bord of bakje - altijd in stukjes
- Duidelijke standaardsoorten (zie onderaan)
- Aanbod varieert per locatie, seizoen, budget, weekdag

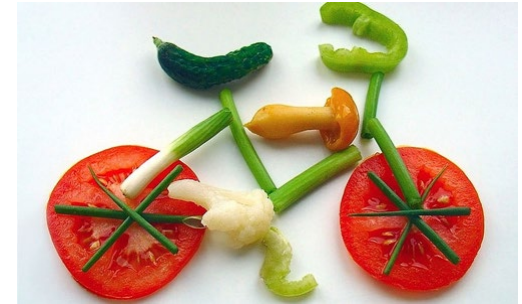
"Kinderen kiezen sneller voor fruit dan groente"

Huidige methoden om te stimuleren

- Kracht der gewoonte: vast eetmoment = herkenbare routine
- Samen aan tafel, PM-ers eten mee: zien eten, doet eten
- Blijven aanbieden, niet dwingen, geen strijd
- Positieve sfeer: gezellig en leuk
- Variatie aanbieden
- Stimuleren om wat nieuws/ anders te proeven
- Keuze/ rekening houden met voorkeuren: voldoende eten en niks weggooien (botst soms met wens tot variëren)
- *Soms 'instrumenteel' eten: Eerst wat G&F eten, dan cracker / rijstwafel/ toetje (als beloning)*

Resultaten vragenlijst fase 1

Onderdelen vragenlijst

Ik denk dat deze methode:

Aantrekkelijk is (het spreekt me aan)

Makkelijk is om uit te voeren

Weinig tijd kost

Weinig geld kost/ goedkoop is

Past binnen onze organisatie

Door mijn collega's enthousiast zou worden opgepakt

Helpt om nieuwe soorten groente en fruit te laten proeven

Helpt om kinderen meer groente en fruit te laten eten

Helpt om het eetplezier rondom G&F te verhogen

Ik pas deze methode al regelmatig toe

Ik zou iets (of meer) willen doen met deze methode

Hoe
implemen-
teerbaar?

Verwachte
effecten

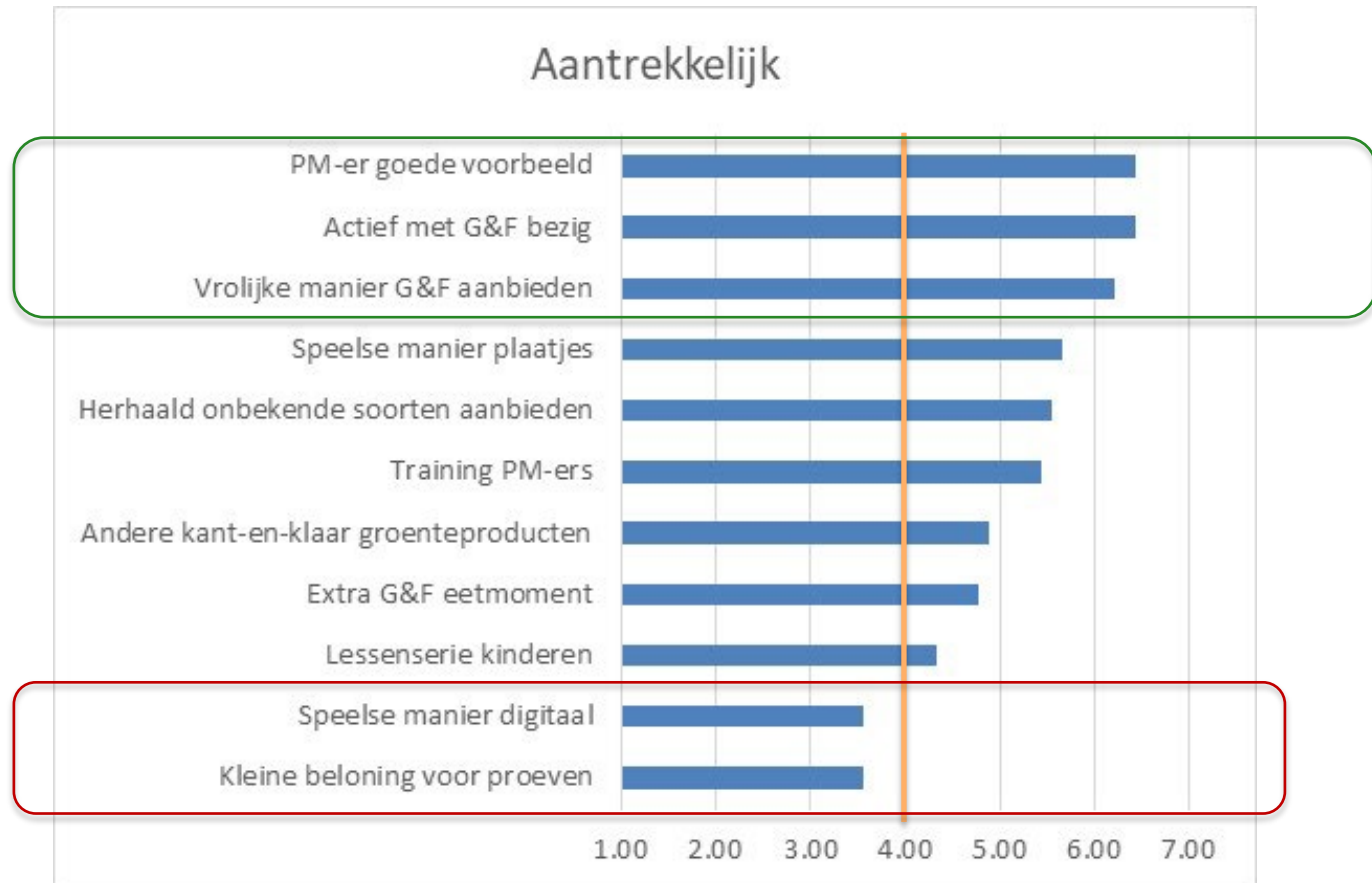
Resultaat 1: Wie vulde in?

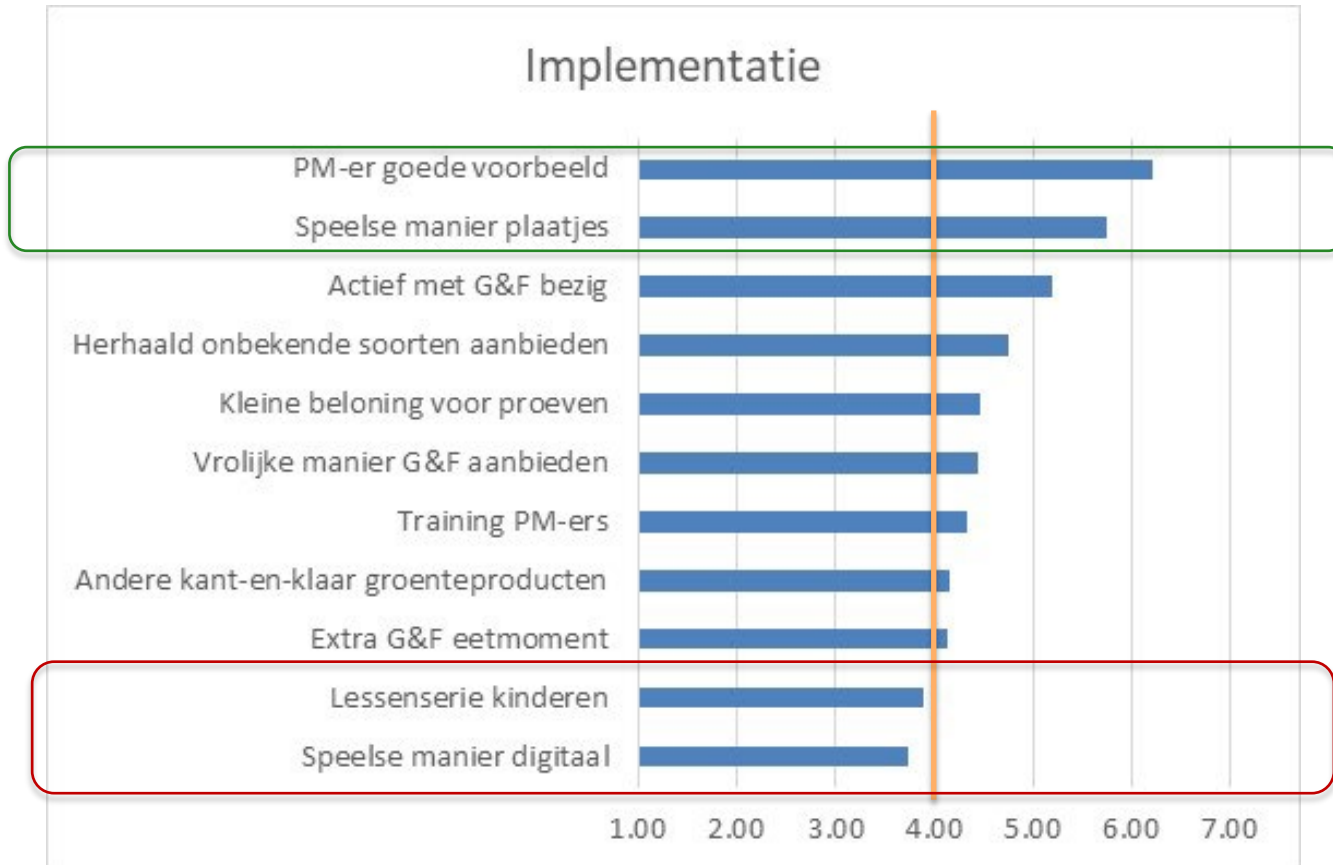
- N=9; allen vrouw
- Gemiddelde leeftijd: 36.4j ± 15.0
- Functie:
 - 2x Locatiemanager
 - 7x Pedagogisch Medewerker
- Werkervaring
 - 2-5 jaar: 1x
 - 5-10 jaar: 6x
 - >10 jaar: 2x

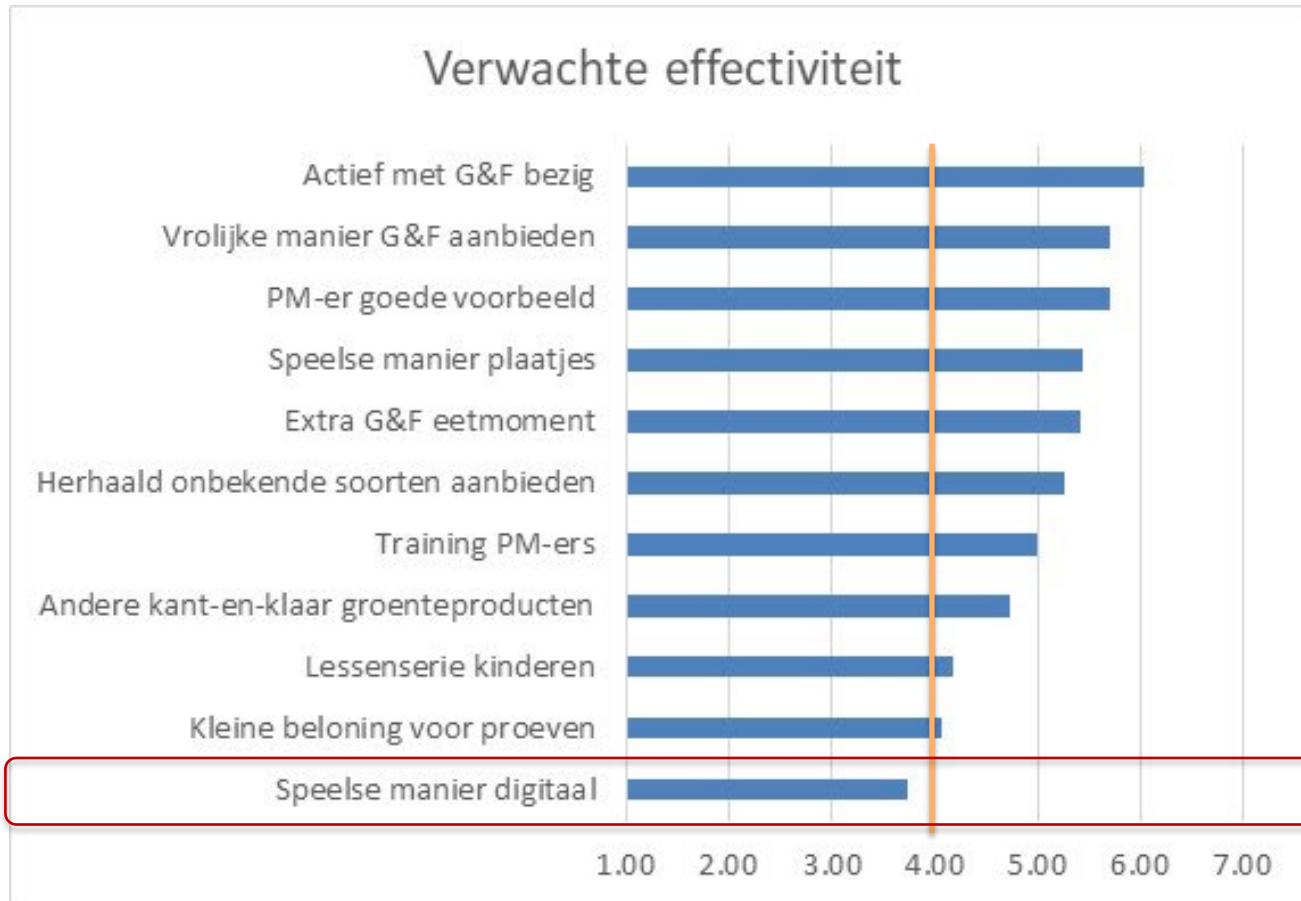
Resultaat 2: Aantrekkelijkheid

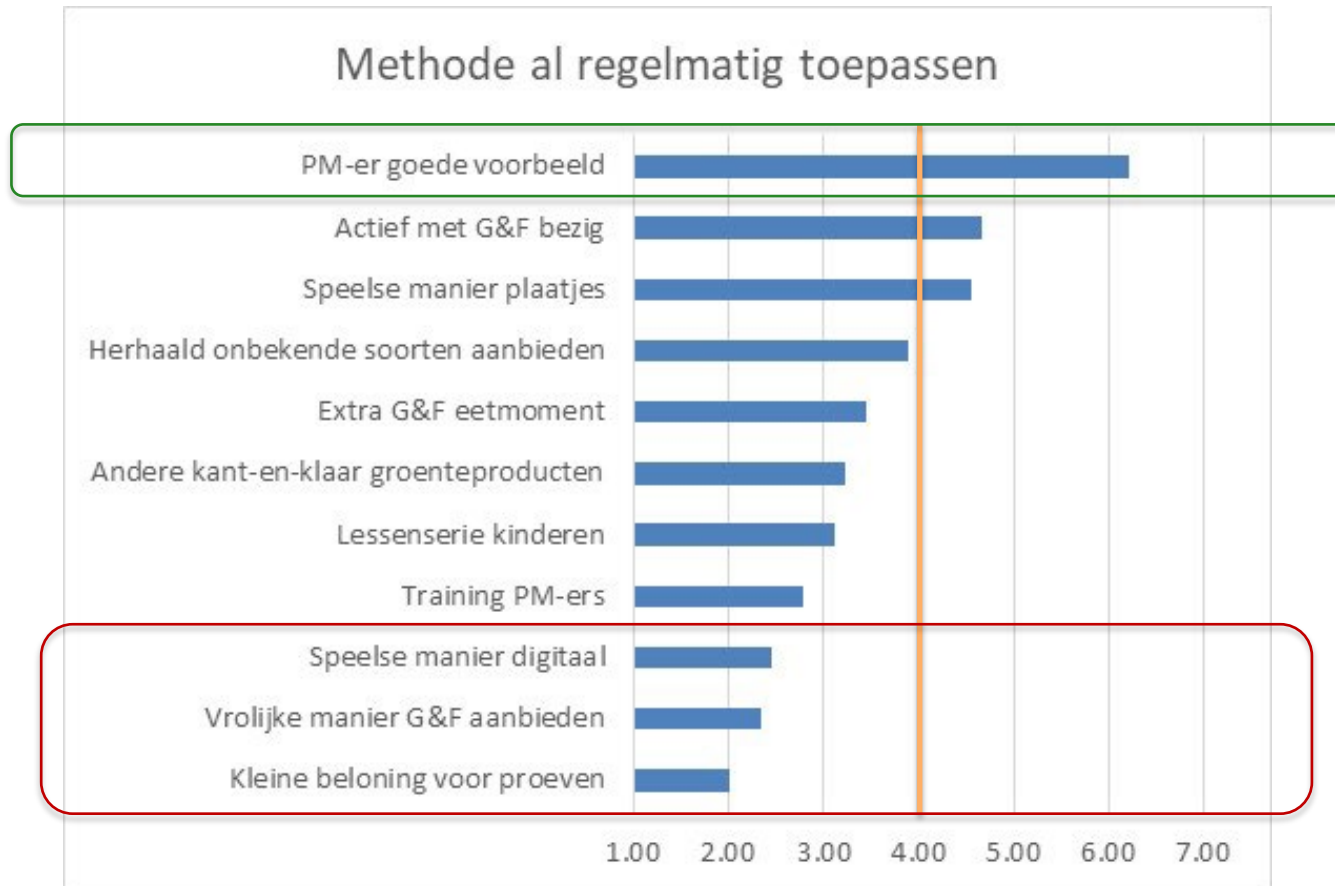
Resultaat 3: Implementatie

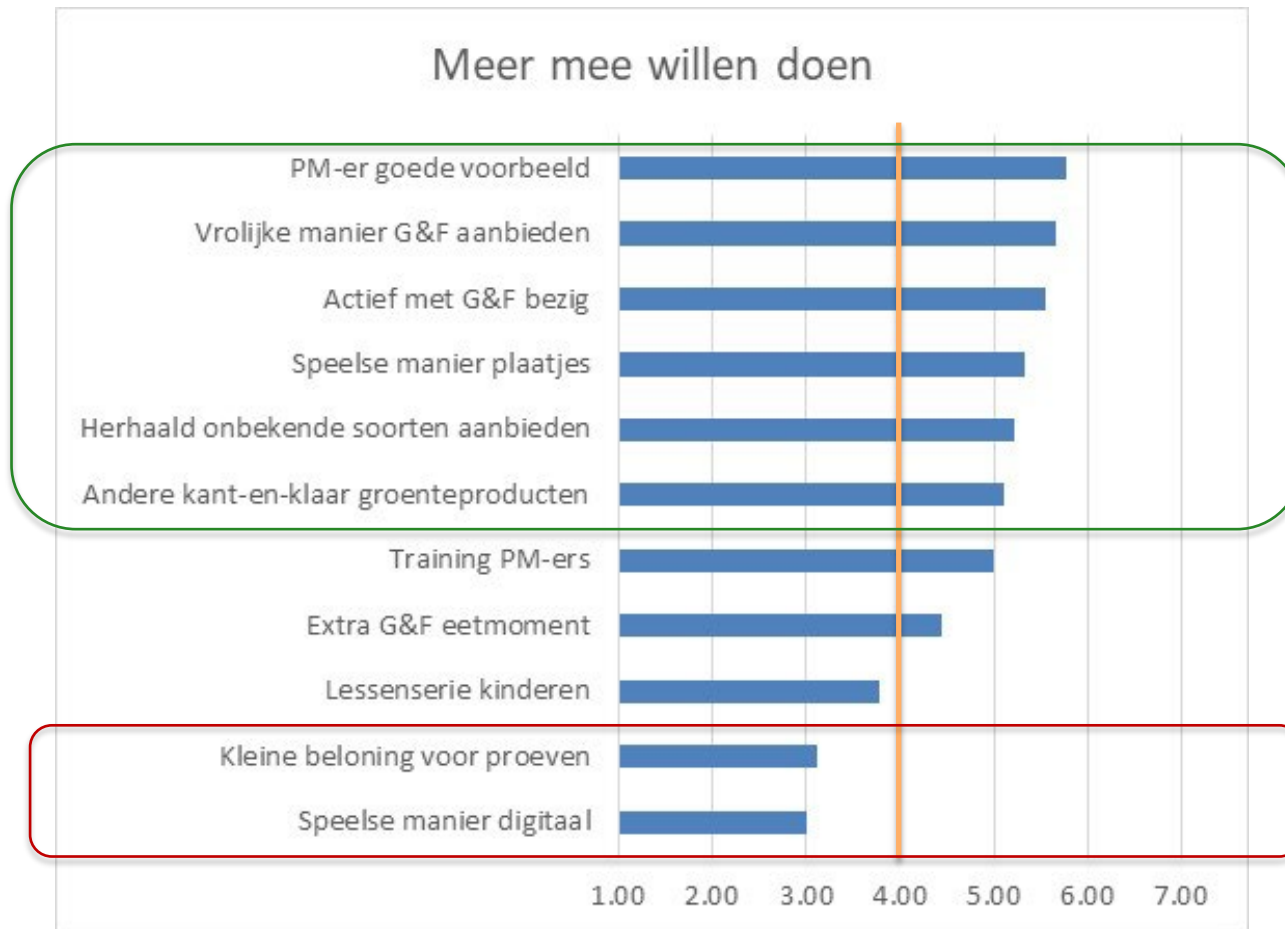
Resultaat 4: Verwachte effectiviteit

Resultaat 5: Doe ik al regelmatig

Resultaat 6: Wil ik meer mee doen

Conclusie vragenlijst

- Consistent bovenaan (positieve scores): Goede voorbeeld geven als PM-er; ook veel gerapporteerd als 'doe ik al'
- Onderaan: Belonen en digitale middelen
- Grote middenmoot behoorlijk positief, volgorde varieert per aspect. Positief uit de bus voor Wageningen: "Speels met plaatjes", "Actief met G&F bezig zijn" en "Op vrolijke manier aanbieden"
- Variatie tussen deelnemers → ruimte houden om per locatie te kiezen

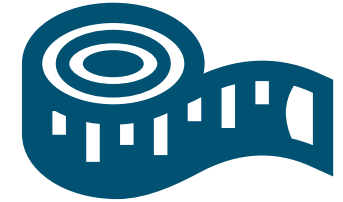
Fase 2

Fase 2: Keuzeproces

- 5 methoden* meegenomen naar fase 2:
 - Herhaald proeven nieuwe G&F soorten
 - Koken/bereiden G&F
 - Moestuiniëren
 - Vaker/meer G&F aanbieden
 - Spelenderwijs met G&F aan de slag
- Elke locatie koos eigen methode (voorkeur & passend)
- Samen met onderzoekers concreet implementatieplan: hoe gaat de locatie de methode in praktijk inzetten?
- Methode 10-12 weken ingezet (maart-juni 2021)

Metingen fase 2

- Gesprekken:
 - Per locatie aan begin en eind de situatie in kaart gebracht in een gesprek met locatiemanager
 - Twee tussentijdse contactmomenten
- Een observatiemoment op 1 locatie per methode
- PM-ers: aan begin en eind een vragenlijst
- Ouders: aan het eind een vragenlijst

Keuzes methode Wageningen

Locatie	Gekozen methode	Hoe ingezet?
Bofkontjes	Spelenderwijs 	Speelhoek inrichten, boekjes & knutselen, spelletjes & liedjes, benoemen G&F soorten (taal) Ook koken/ moestuin
Kleine Wereld	Spelenderwijs 	Speelhoek inrichten, boekjes & knutselen, spelletjes & liedjes, benoemen G&F soorten (taal) Ook koken/ moestuin
Belhamel	Herhaald aanbieden 	Om de 4 weken 1 G en 1 F soort aanbieden. (witlof, kaki, tuinbonen, ananas, zoete aardappel, abrikozen)
Klavertje 4	Moestuinieren 	Centrale moestuin in de speeltuin. Tijdens het buitenspeel-moment hier naar toe
Dijkgraaf	Moestuinieren 	Oudere kinderen: water geven, onkruid wieden Kleinere kinderen: vertellend i.p.v. praktisch

Resultaten fase 2: Vragenlijst PM-ers

Resultaten PM-ers 1: wie

- Respons PM-ers: 23 voormeting en 15 nameting
- Voormeting (weinig verschil met nameting):
 - Gem. leeftijd: $34,4 \pm 10,6$ jaar; 100% vrouw
 - PM-er gem. 3,2 dagen op de groep

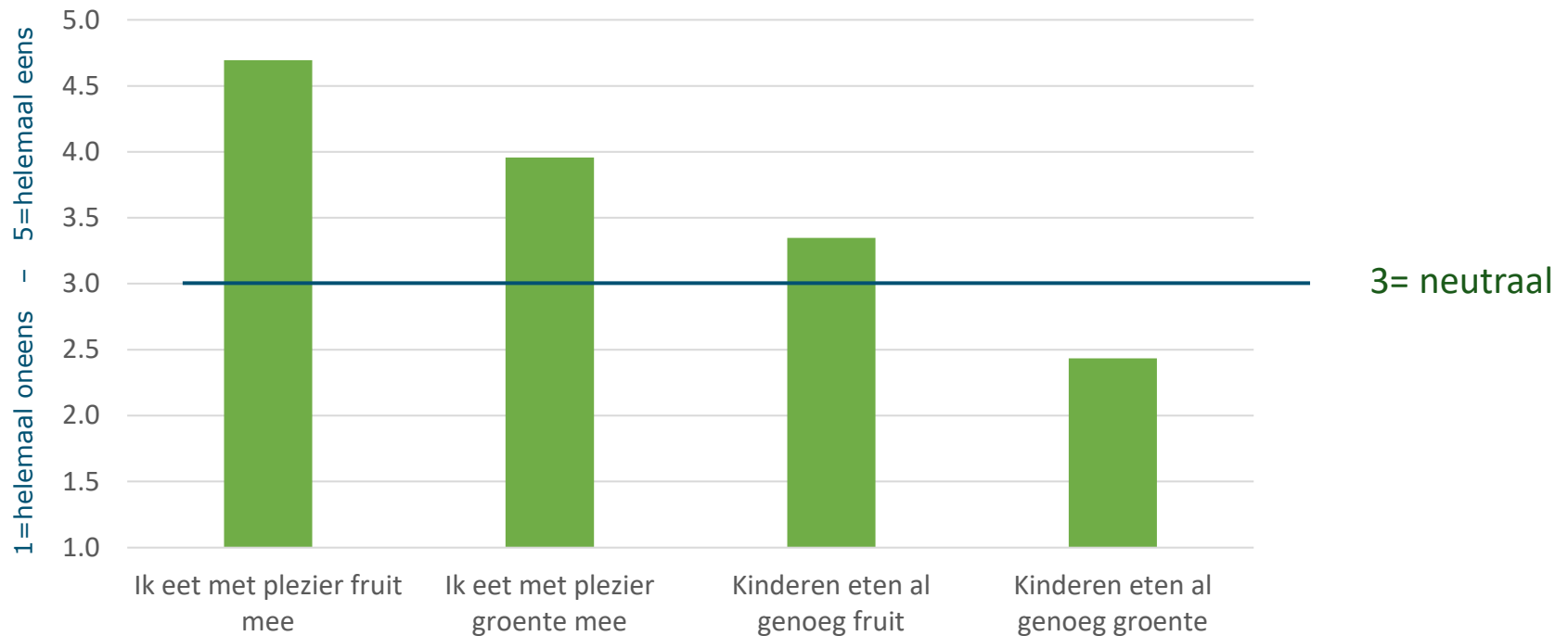
Leeftijdsgroep	N (%)
0	9 (43%)
1	9 (43%)
2	17 (81%)
3	15 (71%)

Methode	N (%)
Herhaald proeven	5 (22%)
Moestuineren	13 (57%)
Spelenderwijs	5 (22%)

PM-er kon meerdere opties aanvinken

Resultaten PM-ers 1: situatie vooraf

Voormeting (n=23)

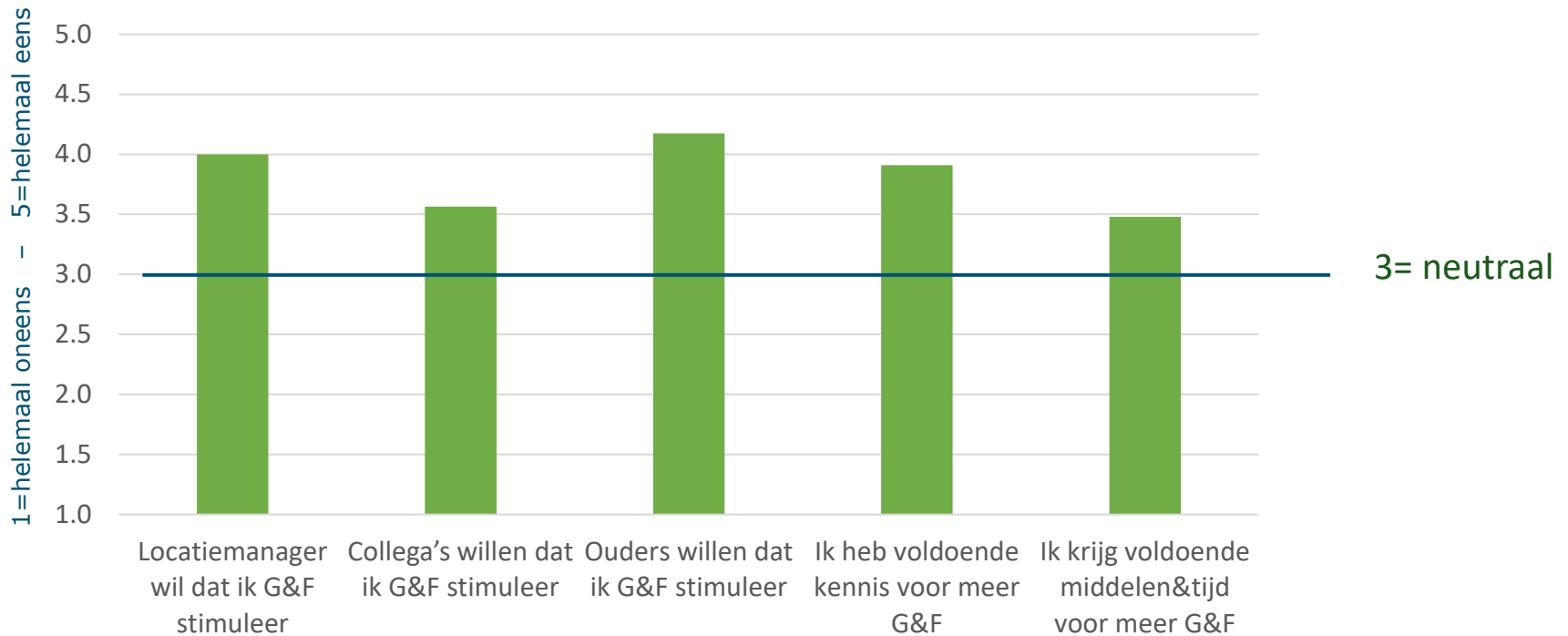

PM-ers eten met plezier G&F mee

Kinderen eten al genoeg: lager voor groente dan voor fruit

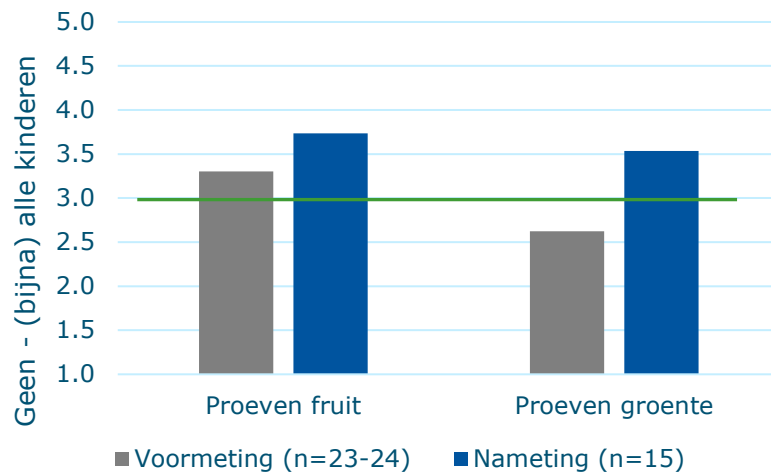
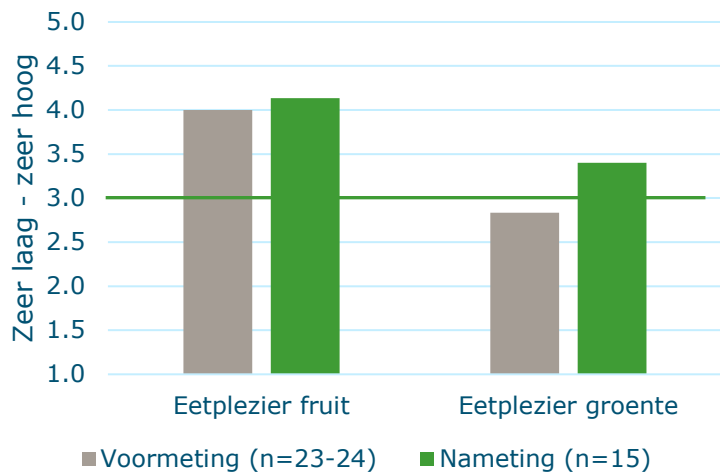
Resultaten PM-ers 2: situatie vooraf

Voormeting (n=23)

Sociale norm positief (locatiemanager, collega's + ouders)
Kennis voldoende ervaren; middelen/ tijd net voldoende

Resultaten PM-ers 3: ervaren impact

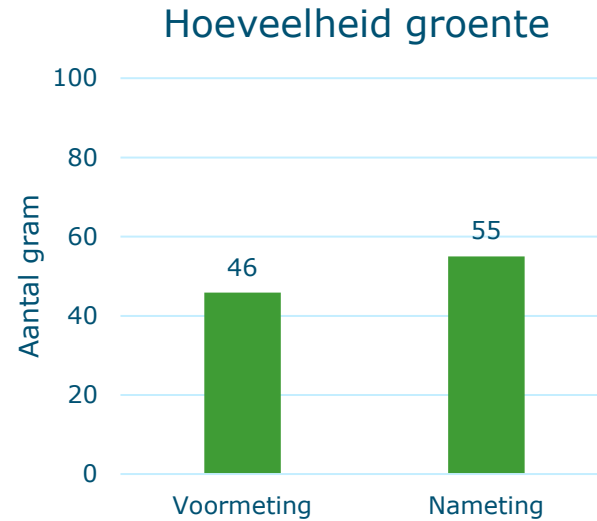
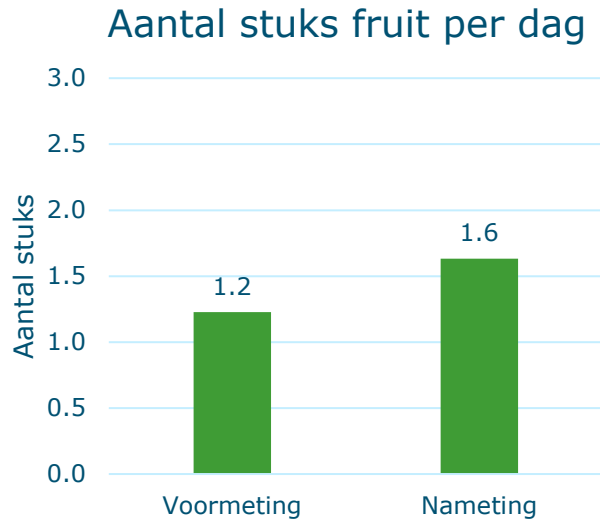
Eetplezier fruit
niet toegenomen –
zat al hoog (p=0.55)

Eetplezier groente
significant toegenomen
(p=0.02)

Trend voor toename
onbekend fruit
proeven (p=0.11)

Onbekende groente
proeven significant
toegenomen p<0.001

Resultaten PM-ers 4: ervaren impact

Ervaren G&F consumptie van de kinderen:

- Lijkt bij fruit iets gestegen (Trend: $p=0.055$)
- Bij groente geen verschil ($p=0.44$)

Resultaten PM-ers 5: ervaren impact

DE GEKOZEN METHODE VERHOOGDE HET EETPLEZIER VAN DE KINDEREN VOOR GROENTE EN FRUIT

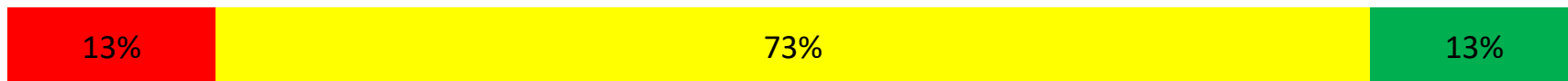
DE KINDEREN WAREN BEREID TOT HET PROEVEN VAN MEER VERSCHILLENDE SOORTEN GROENTE EN FRUIT

DOOR HET GEBRUIK VAN DE METHODE ATEN DE KINDEREN MEER FRUIT

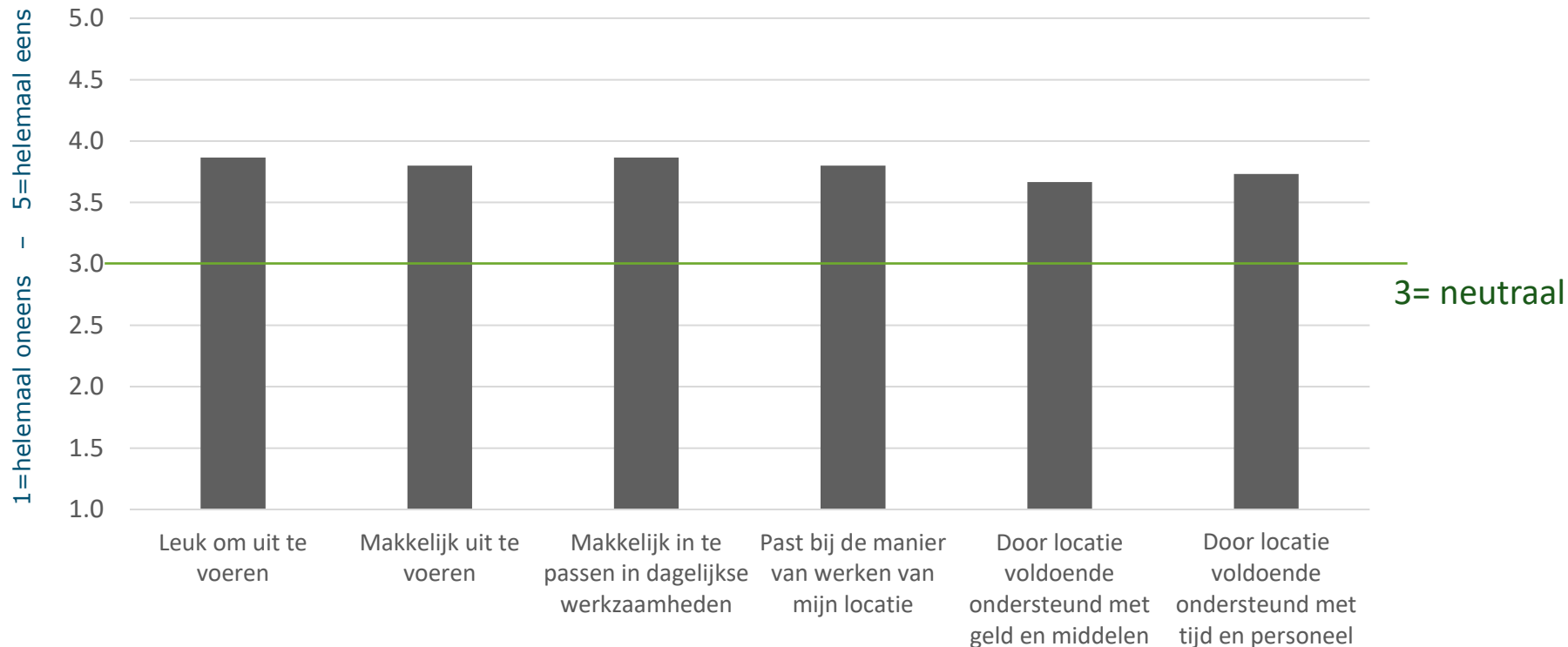

DOOR HET GEBRUIK VAN DE METHODE ATEN DE KINDEREN MEER GROENTE

Resultaten PM-ers 6: implementatie

Nameting (n=15)

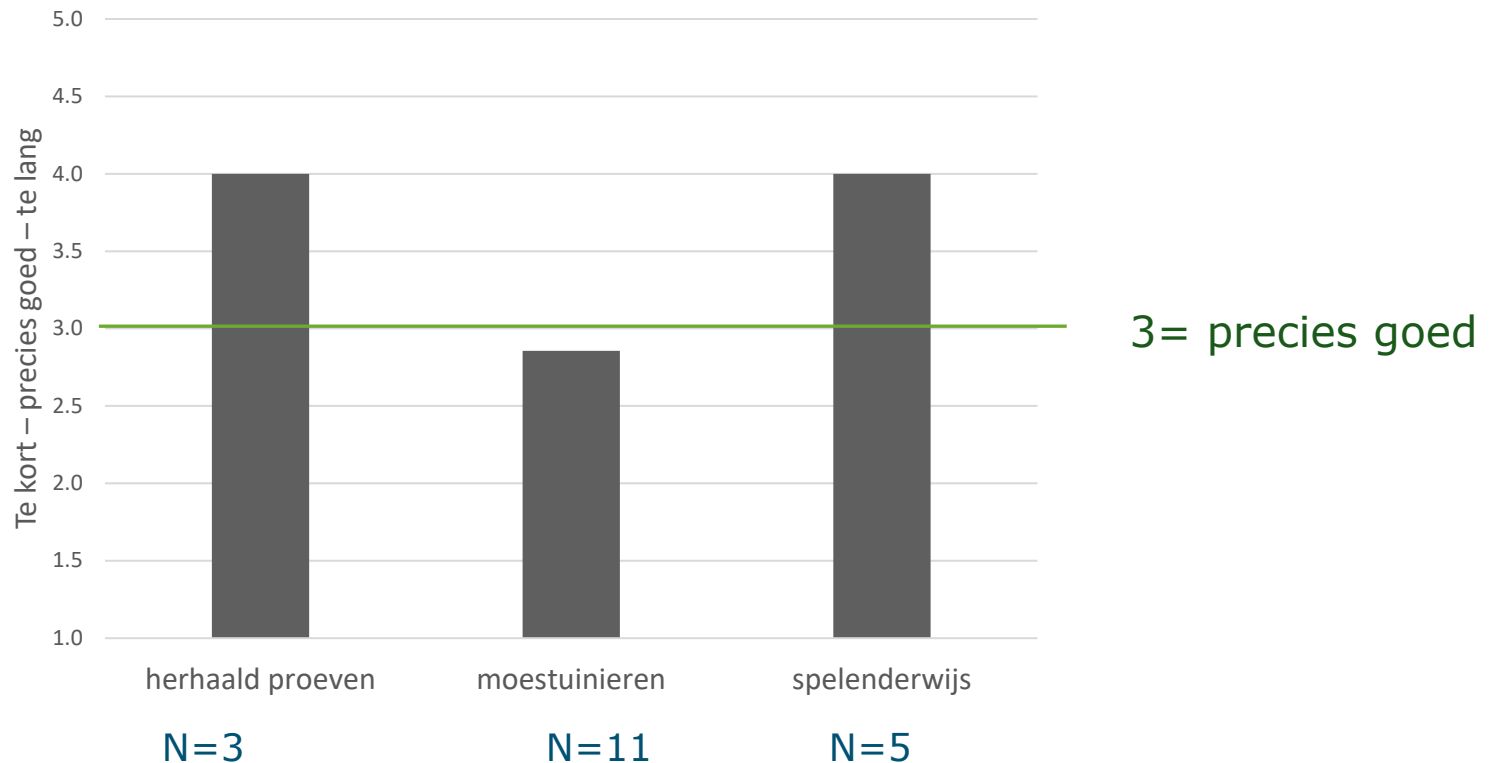

Methodes leuk & makkelijk om uit te voeren;
Passen in dagelijkse werkzaamheden

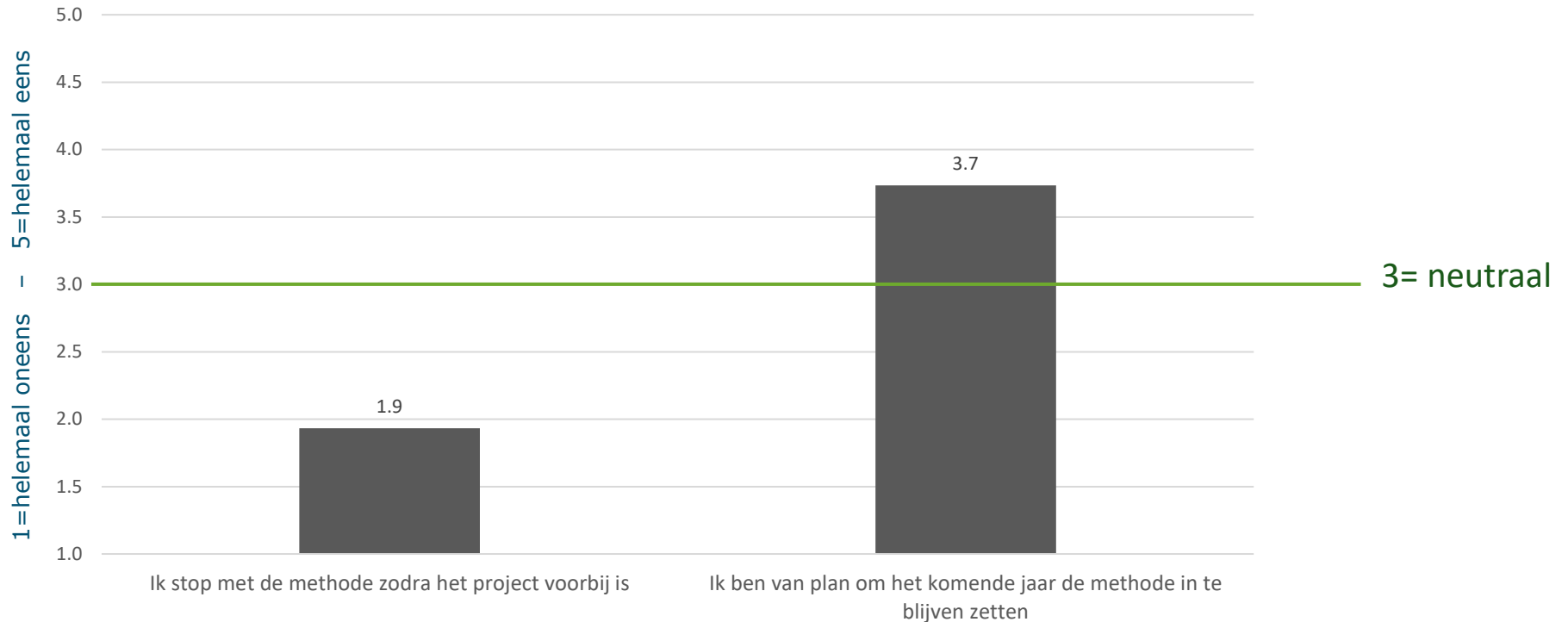
Resultaten PM-ers 7: implementatie

Nameting (n=15)

Ik vond de duur van het project (10-12 weken):

Resultaten PM-ers 8: borging

Men stopt niet direct met de methode
Komende jaar inzet methode licht positief

Borging in beleid (eindgesprekken)

- Locaties met moestuinen gaan hier zeker mee verder (specifiek aangelegd; hadden dit al op agenda)
- Spelenderwijs locaties blijven de methode inzetten via gebruikelijke thema's; mogelijk moestuin erbij
- Locatie herhaald proeven – borging is intern niet actief besproken
- 3 v/d 5 locaties hadden hun beleid net aangepast; vrijwel iedereen ziet de methode als een invulling van hun bestaande beleid (kinderen krijgen G&F aangeboden)

Resultaten fase 2: Vragenlijst ouders

Resultaten ouders 1: wie

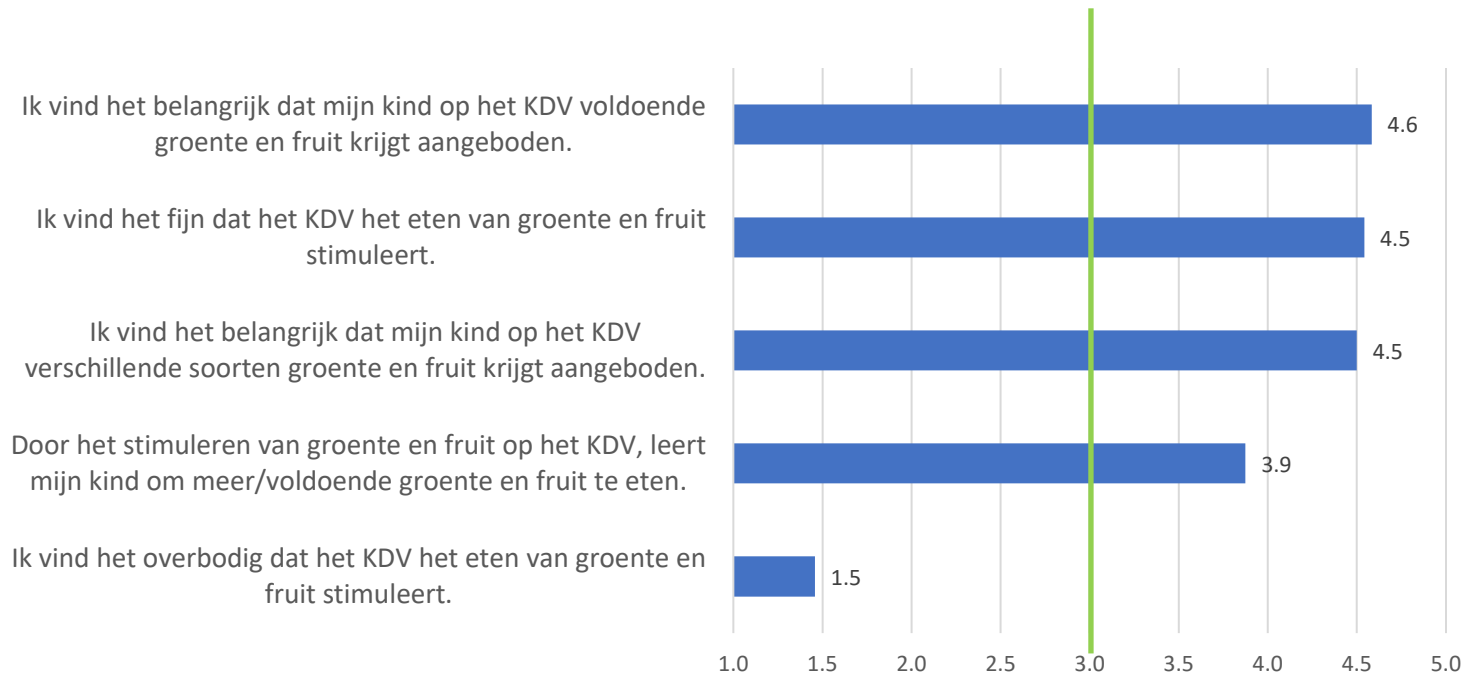
- 24 ouders vulden de vragenlijst in
- Van 2 locaties; overige 3 geen ingevulde lijsten retour
- Gemiddelde leeftijd: $34,2 \pm 3,8$ jaar (n=22)
- Vooral vrouwen/moeders: 78%
- M.n. ouders van 2- en 3-jarigen: 77%

Leeftijd kind	N (22)
0	3 (14%)
1	2 (9%)
2	6 (27%)
3	11 (50%)

Methode	N (24)
Moestuin	18 (75%)
Spelenderwijs	6 (25%)

Geen oudervragenlijsten voor herhaald aanbieden

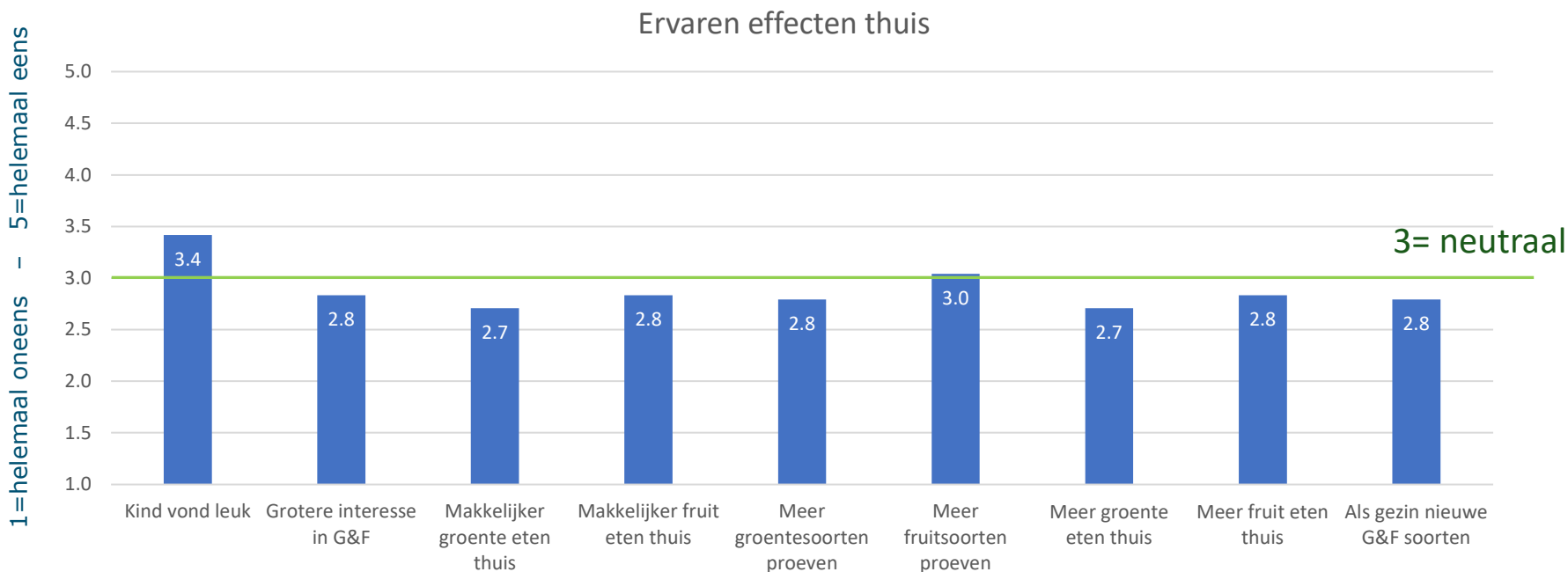
Resultaten ouders 2: Belang G&F (N=24)

Stimuleren, voldoende G&F en variatie gewenst

Vragen goed gelezen; i.e. stelling 'overbodig' andersom

Resultaten ouders 3: Effecten thuis

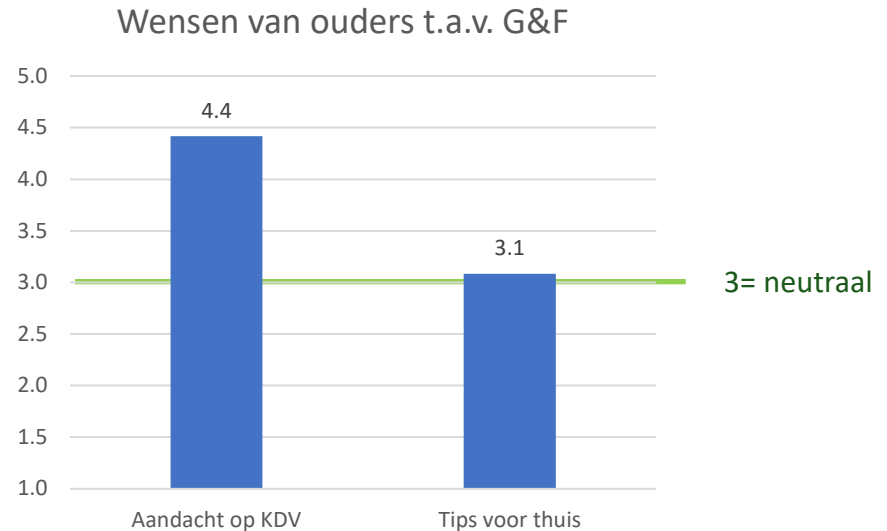

Neutrale scores: geen sterke effecten thuis

Kleine groep ouders (~ 20%) positief effect voor fruit (soorten proeven + meer) + nieuwe soorten in huis

Resultaten ouders 4: methode + wensen

Toegepaste methode op uw KDV?	Moestuin	Spelenderwijs	Totaal
Moestuiniëren	13	0	13
Koken/klaarmaken G&F	0	0	0
Herhaald aanbieden onbekende soorten	0	1	1
Spelenderwijs met G&F bezig zijn	0	3	3
Nee, ik weet het niet	4	2	6
Totaal	17	6	23

- 70% wist welke methode; 26% wist het niet
- Liever aandacht op KDV dan tips voor thuis ($p < 0.001$)

Conclusies fase 2

- Kinderdagverblijven zijn enthousiast met de methodes aan de slag gegaan – implementatie van de methodes goed haalbaar
- Licht positieve effecten bij de kinderen op KDV voor bereidheid tot proeven en eetplezier voor groente
- Ouders vinden extra aandacht voor G&F op KDV positief
- Wageningen sample te klein voor verschillen tussen methodes.

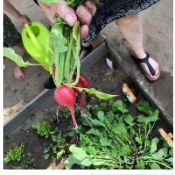
Aanbevelingen vanuit het project

Praktijk tips en aanbevelingen

- 1-2 gedreven PM-ers verantwoordelijk stellen
- Begin klein, hou wat flexibiliteit en geef niet te snel op
- Goede voorbereiding inclusief duidelijke planning: vertaling methode naar concreet actieplan helpt
- Zet de methode in op de reguliere momenten; creëer geen apart moment
- Methoden makkelijkste toe te passen vanaf 2 jaar; herhaald proeven kan al eerder

Tips per methode

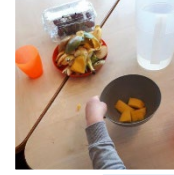
Moestuïneren

- Dagelijks inzetbaar via kijken, water geven, oogsten, lezen en zingen
- Buiten (bakken, kas, moestuin)
- Of binnen (kweekbakken)
- Zorg voor variatie in soorten (jaarrond)
- Moestuinbak op pootjes heeft voordelen

Spelenderwijs

- Dagelijks inzetbaar via spelletje, kleuren, groentewinkel, knutselen of leesboekjes
- Kan gelinkt worden aan thematisch werken
- Verzamel vooraf varia materialen
- Maak iets na (bijv. een restaurant)

Herhaald proeven

- Dagelijks inzetbaar: kleine hoeveelheden aanbieden voor het reguliere G&F moment
- Wekelijks een andere soort of paar weken dezelfde soort
- Praat over de onbekende soorten
- Proef als PM-er zelf ook

Communicatie

- Persbericht (mei 2020)
- Resultatenbrief naar KDV fase 1 (okt 2020)
- Voeding Nu* (dec 2020)
- Resultatenbrief naar KDV & ouders* (dec 2021)
- Factsheet + resultatenpresentatie (begin 2022 afgerond)
- Presentatie wethouder (maart 2022)
- Presentatie voor Wageningse KDV's (juni 2022)

Dank voor jullie aandacht

Met dank aan:

- Deelnemende KDV's
- Willemijn Mostert-Sneller
(Gemeente Wageningen)
- Partners

